

Tuula Lehtinen

Lace, Fog and Flowers

av Britte Montigny

Tuula Lehtinen är tillbaka i Konsthallen Hishult. För vilken gång i ordningen har såväl hon som Kjell Åke Gustafsson tappat räkningen på. Om man bortser från ett gästspel i samband med Rosens dag 2013 var senaste gången försommaren 2012. Tillsammans med maken Tomas Byström visade hon då den vemodsmättade "Hösten i Viborg". För Tuulas vidkommande ett återvändande till rötterna, till den stad där släkten på hennes mammas sida levde intill dess att Sovjetunionen vid Finska vinterkriget slut tillskiftades såväl staden som Karelen och familjen tvingades flytta till Finland.

Kanske blir man aldrig fri från historien även om den med åren sveps in i ett töcken där detaljerna går mer och mer förlorade. I sin nya utställning, som Tuula Lehtinen själv insiktsfullt sammanfattar med orden "Lace, Fog and Flowers" – Spets, Dimma och Blommor – återvänder hon med en knapp handfull målningar än en gång till Viborg, men inte till den diminsvepta staden utan till de människor som en gång levde där. Ett par svartvita fotografier ur "Ainos album" framkallade hos Tuula Lehtinen minnen av sin mamma och mer vaga hågkomster av en moster och ett par kusiner, av en mormor och morfar som högtidsklädda och allvarliga ser in i kameran. Med fotorealismisk pregnans återskapar Tuula Lehtinen bilderna på stora dukar (hon har gått upp i format sedan sist!) men spetsgardiner – som en gång tillhört hennes mor – har lagt sig som en ridå mellan människorna på fotografierna/målningarna och världen utanför. Visserligen skir och nästan genomskinlig skapar den ändå ett absolut och oöverstigligt avstånd mellan då och nu, där och här. Temat återkommer i ett flertal landskapsmålningar, fotorealismiskt exakta också de. I dessa är motiven hämtade dels från hemstaden Tammerfors, dels från romantisk vildmark med granar, spegelblanka tjärnar och gryningsdimmor. Björkar flamlar i höstligt gult. En övergiven parkbänk står blankvåt under fallande löv. På avstånd och genom blekgrå dimslöjor kan anas hur skogsbrynet fördubblas när det återspeglas i vattenytan... Men det handlar inte om landskapsporträtt och/eller ögonblicksbilder. Snarare tycks det handla om minnen av landskap eftersom infallande tunna gardiner också i dessa målningar skapar ridåer som skiktar dem i en framföriggande och en oåtkomlig, bakomliggande verklighet som leker kurrögömma med minnet. Flertalet av dessa målningar är stämde i lyriskt moll. På samma sätt som Jean Sibelius förmår att ge ton åt det finska vemodet i sina symfonier, förmår Tuula Lehtinen att göra det synligt i sitt måleri.

Familjebilderna, fortfarande ur "Ainos Album", återkommer i ett par mindre verk. I dessa målningar är de avporträtterade människorna på väg att helt försvinna, att upplösas i horisontala stråk av färg som i smala ränder dragits ut ur fotografiernas vit/grå/svarta schatteringar. Ett ogenomskinligt raster av minnesfragment där den ursprungliga bilden bokstavigt talat gått i upplösning och inte längre låter sig rekonstrueras. Med färger som dras ut ur motiven och förvandlas till smala horisontala eller vertikala band, har ett surreellt drag smugit sig in i Tuula Lehtinens konst. Med samma fotorealismiska exakthet som hon skildrade människorna i Viborg (och till hälften dolde dem bakom en spetsgardin), men samma exakthet återskapar hon (bland annat) blomsterstilleben av någon av de holländska 1600-talsmästarna. Också i dessa målningar försvinner motivet när blommornas färger löses upp och dras ut till ränder. En gradvis och förbryllande övergång från figurativt till nonfigurativt. Helt i enighet med surrealistgrundaren André Bretons visioner upphör de i sig motstridiga begreppen att vara varandras motsatser. I stället smälter de samman till en ny verklighet som varken är framför eller bakom, utan som befinner sig i samma plan som det ursprungliga motivet vare sig det nu är ett gammalt foto, ett blomsterstilleben à la holländskt 1600-tal eller romantiskt mönstrade, gammaldags teserviser.

För Konsthallen Hishults många besökare och Tuula Lehtinen-fans bjuder den nya utställningen på flera överraskningar. Stora format. Gäckande minnen. Ett surreellt anslag som aktualiserar surrealismens första manifest där det enligt Breton för poeter och konstnärer gäller att finna den "andens nivå, där allting upphör att vara varandras motsatser". Det väcker också associationer till belgaren René Magritte, som med förkärlek tog bland annat gardiner och draperier till hjälp för att hålla olika verkligheter åtskilda. Men överraskningarna betyder inte att Tuula Lehtinen stängt en dörr bakom sig och öppnat en annan. Genom hela hennes konstnärskap löper en kontinuitet som i denna utställning markeras med väl valda hållplatser, som exempel – och framför allt - den stora, rosenmönstrade väggkudden "Rosros", som sammanfogats av 10.000-tals mosaikbitar i vit-rosa-röda toner. En i sig exakt avbildad ros. Den påminner om att Tuula Lehtinen är fotorealism och sällan färdas många meter utan kameran som sällskap.

Den påminner om att mosaik var en av de första tekniker hon valde att arbeta med. Den påminner om att hon är en ohjälplig romantiker (jämför med "minnesmålningarna" och de vemodsmättade höstlandskapen!). Och den påminner om att hon har en långt driven känsla för det dekorativa, något som också dokumenterats i mängder av offentliga uppdrag- oftast utförda som många kvadratmeterstora mosaiker.

Tuula Lehtinens nya utställning bjuder förvisso på överraskningar men väcker också igenkännandets glädje. Välavvägt och njutbart!